

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajkért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési penzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Válasz Fülöp Alajosnak

„Néhány észrevételére“

A Közművelődés ezidei évfolyamának 27-ik számában Fülöp Alajos nagy készséggei kivánja helyreigazítani azon állításomat, hogy Euhemerus a Kr. e. 4-ik században élt, mondván, hogy mint olvasta, Euhemerus 220 évvel élt Kr. e. Én a helyreigazításban nyilvánult jóakaratot köszönöm, de magát a helyreigazítást nem fogadhatom el. Elhiszem ugyan, hogy Fülöp a 220. évet olvasta valahol, de ezen szám vagy sajtóhiba 320 helyett, vagy nem sajtóhiba, s akkor az illető írónak téves állítása. Hogy 220 nem lehet helyes, az kitűnik azon adatból, hogy Euhemerus Nagy Sándor halála után, tehát 323 után Cassander udvarában élt; Cassander élete pedig 355 és 297 közé esik. Azert legfeljebb csak annyit lehet még Euhemerusról mondani, hogy élete a 3-ik század első részére is kiterjedhetett, a mit különben nem tudok; de akkor természetesen a 4-ik században is kellett már élnie, és így állításom helyes marad. Azon érvelés pedig éppen semmit sem nyom a latban, hogy az Euhemerus név jelentéséből is lehet a századra következtetni, melyben élt; mert nem lehet átlátni, miért ne élhetett volna a 4-ik században is ilyen nevű ember.

A mi cikkírónak tiltakozását illeti, hogy Euhemerussal egy kategoriába soroztassék, szükségesnek tartom szavaim értelmét bizonyos korlátok közé szorítani. Én t. i. a legtágabb értelemben vett történeti magyarázatról tettem említést és csakis ily szempontból kiindulva soroztam cikkírómat Euhemerus melle; ezen tört. magyarázat tág körén belől mindenesetre különbség van kettőjük között. Fülöpnek ezen most említett tiltakozásával szemben egy más, sokkal fontosabb dologban emelem fel tiltakozó szavamat, t. i. ferdtései ellen. — A közlöny 233-ik oldalán ugyanis a következő nyilatkozatot tulajdonítja nekem: „Fülöp a mythologia

valódi értelmének magyarázatára nézt, az ugynevezett történeti alapon áll, melynélfogva a mythusi személyek valósággal élt, tehát létező vagy valaha létezett történeti személyeket jelentenek, de ez nem helyes.“

E szerint a nemhelyesség az idézet első részére vonatkoznék. Tessék azonban az idézett helyet a közlöny ezidei évfolyama 16-ik számában felkeresni; ott a 138-ik oldalon ez olvasható: »Amde az nem helyes eljárás, hogy egy bizonyos, tetszés szerint felvett nézetből induljunk ki, és aztán az egyes mythologiai jelenségeket ahhoz erőszakoljuk.«

Fülöp állítólagos nyilatkozatomat így folytatja: hanem ezzel szemben az egyedüli helyes ut az, hogy minden mythologiai adatot, elbeszélést vagy regét: »a gondolat- és szónak egymásra gyakorolt kölcsönhatásából kell kimagyarázni.« — Én azonban ezt sem mondtam, hanem az idézett 138-ik lapon eképpen folytattam: »A helyes ut az, ha a meglevő jelenségekből alkotjuk meg az általános nézetet.«

Azt sem mondtam, hogy minden mythust a gondolat és szó kölcsönhatásából kell kimagyarázni; hanem e nézetet egyszerűen mint a Müller Miksaéit ismertettem, anélkül, hogy annak egyedüli jogosultságát állítottam volna. Fülöpnek ilyen idézeteiből csak arra következtethetek, hogy cikkemet nem olvasta kellő figyelemmel, hanem abból egyes gondolatokat kapott ki és azokat, phantasiájának engedve, kapcsolta össze.

Az elferdített idézethez toldott sorok értelmében is van kifogásom. Hát vajjon csak elvont, pusztá fogalmak, eszmék vannak azon magyarázatban, a mely szerint ezen mythusban, hogy Apolló discusával az ifjút megölte, azt látom kifejezve, hogy a nap korongjával, vagyis tulajdonképpen az abból kisugárzó hőséggel a tavasz virágát megölte?

Fülöp cikkének ezután következő szakaszára vonatkozólag kijelentem, hogy a sanscrit nyelv és irodalom buvárlatának eredményeit sem tartottam

és tartom egyedül üdvözítő utnak a magyarázásra ; azt azonban bátran ki lehet mondani, hogy azon eredmények előbbre viszik a kérdéses ügyet ; de azt is kifejeztem az illető helyen, hogy a mythusokat a legapróbb részletekig értelmezni nem lesz lehetséges, mert nem vagyunk képesek azon elmúlt időknek, melyekben a mythusok előállottak, minden tekintetben, az ember minden életkörülményeivel együtt szemeink elé tárni.

Alább a 234-ik lapon ezt olvashatni: „Továbbá bátor vagyok kérdeni azt is, mit jelentenek a tanár ur ama szavai, hogy ; Asklepius az ő halott-támasztásai által a természet rendjét nagyon megzavarta, és emiatt Jupiter nagyon jól és okosan tette, hogy őt villámával agyonütötte ?

Én ezekre a következőkben bátorkodom telni. Jupiter tette felett véleményt nem mondtam, hogy jól és okosan követte el. Csodálkoznom kell, hogyan kérdehet tőlem ilyesmit Fülöp ur ; hiszen mint mythológiával foglalkozó ember tudni fogja a régi görögök azon hitét, hogy az emberek a természet rendje szerint az alvilágba kerülnek, a honnan nem lehet a természet rendje ellenére visszatérni. — Asclepius azonban éppen halott-támasztásai által vitte ki az embereket az alvilágból, és ezért emelhetett panaszt Pluto Zeus előtt, ki aztán mint a világrend őre a rendzavarót büntetésül agyonsújtotta. A mythus legkevésbé sem mondja, hogy Asclepius tette helyes volt, hanem az elbeszélésből inkább az tűnik ki, hogy a gyógyító isten túllépett megengedett működése határán ; nem az emberek bűneért, hanem saját elbizakodottságáért lakolt és éppen azért nem lehet őt a Messiással azonosítani.

A mythusban nyilvánuló ezen felfogáson nem szabad magyarázási elméletünk helyességének bebizonyítása céljából változtatni. Fülöp azonban itt megint csak azt tette mit már mondtam, hogy t. i. a mythus az előre felvett kinyilatkoztatási nézethez erőszakolja, midőn olyasmit lát abban kifejezve, a mi nincs. — Azért én csak megmaradok egészen nyugodt lélekkel az Asclepiusra vonatkozó kifejezésem mellett.

A közlöny 29-ik számában Fülöp az arctus-medve-csillagzat magyarázását criticálja és úgy nyilatkozik, hogy már ezen magyarázat is elégséges arra, hogy a természetes uton való magyarázástól szánalommal forduljunk el. — Igen ajánlom Fülöp urnak, hogy olvassa el figyelmesen előbbi cikkemnek erre vonatkozó részét és pedig nemcsak megint egyes részleteket kikapva, hanem összefüggésben, és gondolkozzék csak elfogulatlanul a dologról, vajjon éppen olyan szánalomra méltó-e azon magyarázási kísérlet ?

Lássuk, miként magyarázza vagy nem magyarázza meg ő maga ezen mythus. A 255-ik lapon azt mondja, hogy az Évát példázó Calisto bűne miatt válik medvévé a szintén Évát példázó Juno közreműködése folytán, és úgy helyzeteti aztán őt Jupiter a csillagok közé. A medvét Évának első bűne emelte a csillagok közé. Fülöp azt hiszi, hogy itt elhangoztathatja a heuréka szót, pedig tulajdonképpen még semmit sem magyarázott : mert hiszen azt nem fejtette meg, miféle összefüggés lehet a medve és a csillagzat közt ; azt nem magyarázta meg, hogyan keletkezhetett olyan mythus, a mely szerint a medve a

csillagok közé jutott, mert hogy a bűn miatt miért jutott volna éppen a csillagok közé, azt nem lehet belátni.

Végre Fülöpnek egy téves véleményét akarom még eloszlatni. Ő ugyanis azt hiszi, hogy én istentelen vagyok azért, mert el nem fogadhat magyarázatát nem is akarom elfogadni. Arról biztosíthatom Fülöp urat, hogy, hála Istennek, nem vagyok az istentagadók sorában.

Én a kinyilatkoztatási elméletnek nem vagyok apriori ellene, sőt magam is elfogadnám, ha kielégítő volna. De éppen Fülöpnek magyarázási kísérleteiből látom, mennyire nem lehetséges azt mint utbaigazító magyarázási módot elfogadni, a mennyiben ellenmondásokba kell bonyolódni, a mint már az Eszrevételekben kimutattam, s a melyeket F. A. második cikkében sem szüntetett meg.

Én főképpen azt nem tudom megérteni, hogy, ha a kinyilatkoztatás szolgáit alapul a mythusoknak, hogyan keletkezhetek olyan mythusok is, melyek a nagy, a mindenható, a bölcs istent, a jogosnak és erkölcsösnek védőjét, Zeust más oldalról szenvedélyekkel telt bűnös, lénynek is tüntetik fel. Éppen ebből kifolyólag vagyok hajlandó elfogadni Müller M. azon nézetét, hogy a vallás eredetileg elkülönítendő a mythusoktól, ezen utóbbiaknak lényei azonban sok tekintetben alkalmasok voltak arra, hogy az istenre vonatkozó és egyáltalában már meglévő vallási fogalmakkal összekötésbe hozassanak ; úgy, hogy a mythologia és vallás idővel annyira összeforrott, hogy a görögök pl. mythusaikba és mythologiai rendszerökben vallási nézeteiket látták kifejezve. Jól megjegyzendő tehát, hogy én, midőn a mythusok jelentése és keletkezéséről szólok, korántsem a vallás keletkezését teszegetem, sem azon felfogásról nem szólok, a melylyel a görögök mythusaikról birtak, hanem azt tartom megmagyarázandónak, mit jelenthettek keletkezésöknél fogva a mythusok a vallási fogalmak körén kívül.

Ezeket kívántam vitás kérdésünkre vonatkozólag helyreigazításul és felvilágosításul közzétenni.

Bournáz Ernő.

T A R C S A.

V á l a s z.

(P. n.-nek.)

Lehangolódva, hangszerem hurjait
Pihenni hagytam egy kevés időre,
Hogy gyülne meg az érzelem dugása,
S együtt eresztenők zsilipe majdan,
Forgásra kényszerítve a veszteglő
Szárak keték búbanatos mivoltát ! . . .
S míg szert adánk az öröli jövőknek —
Dalunk feledtesse velök a létnek
— Zugó vizért zakatoló kerekén —
Alomba ringató zajongásait.

De im nyugodnunk már tovább nem lehet ;
Dalunkra vár, dalunk igaz barátja ;
S amint lehet — az érzelem ömöljön,

Habár nem is forogna rá a kerék! . . .
 Csermely legyen, ki nem lehet patak,
 S patak maradjon az, ki folyam nem lehet;
 Ugyis együtt ömölnek a tengerbe —
 Hol mindenik nevét veszítve vész el! . . .
 Dal kell tehát! dalért eped barátunk;
 S mert nem vagyunk még negédes művészek:
 Nem illik ám kéretni jó magunkat! . . .
 Riadj azért jó czimborám, czimbalom,
 S amint lehet szolgálatunk tegyük meg! . . .
 Ugy ám! de hát kiről? miről? daloljunk . . .
 Mi új lehet a nap alatt barátom! ? . . .
 Polgári frigy, polgártalan erénnyel
 Mondád: dicső a tollra, czimbalomra! . . .
 Igen, de gyura ám epém kevés van!
 Szelid humor más tárgyhoz illik inkább,
 Hol zöngni kell plátói érzelemről,
 Avagy a „szerelem bolondjai“-ról . . .
 S mindezt csupán azért, hogy gyötörj fület
 „S mint balga költő sok bolond bírálót
 Teremts, ki izlést rontni nem irtózik!“
 Most mindezekre nincs időm, se kedvem;
 Mert több haszon, ha széna gyül a réten! . . .
 „S vetélytárs vagy heréit lángjával ég bár,
 Ki írni tud s ki nem tud egyaránt: —“*)
 Írási viszketeg soha se bánta még —
 S míg nem szólít Minerva — hallgatok . . .
 Az érzelem raját előbb etetni,
 Esmék himporával növelni kell,
 S ha jön a nyári tiszta nap hevével —
 Szárnyra bocsátva új kasba terelni.
 „Sok elméncz előbb, majd költő, utóbb
 Bíráló, s végre sül ki, hogy bolond.
 Sem elméncz némelyik, sem műbíró,
 Miként az öszvér sem ló, sem számar.“
 Azért ne félj a bírálók dühétől;
 Mert engemet sem az némita úgy el,
 Hogy egykoros dalolni még ne merjek.
 De várj időt — még ott hever a munka, —
 Hangolva lesz a hallgató czimbalom,
 S legyen türelmed és türelmetek csak —
 Kopasz verővel úgy fogom kiverni
 Keblében a gyült érzelem rajzatát,
 Hogy több panaszra érdemes nem leszek! . . .

Egyébiránt köszöntve légy barátom!
 Kilétedet nem ismerem jelenben;
 De, hogy szeretsz Pindus hegyére járni —
 Azt jól teszed; továbbra is kitartón
 Keresd föl itt a költészet virágát,
 S mint fúrge méhe gyűjtsd a drága mézet,
 Mert jön a tél, s jó lesz, ha lesz a kasban.

Cs.

Szentföldi emlékirat.

— Folytatás. —

Egy hét Jeruzsálemben.

XVI.

A keserű szenvedések városához alig másfél órányi távolságra délen fekszik, az emberiség boldogító örömeinek földerengési pontja: Bethlehem.

A magyar tudományos akadémia örökre megtisztelve érezheti magát, hogy az öröm szomszédja az öröm, vagyis, hogy ő találta fel e két szónak rokonsági közelségét a hangazonosság által, minek következtében a megváltás dicső két szomszédos helyét önkéutelenül is szótárába beiktatá, ép úgy, mint midőn a Gondviselés e két világbecsü község szomszédos fekvését egymás közelébe utalá, s titokteljesen tudtul adá, hogy Bethlehem nélkül nem lesz vala Jeruzsálemünk, hogy édes Üdvözítőnk születési örömét, a megváltás drága fájdalmai tették ránk nézve üdvösökké.

Miként Csikorszámban a szentek nevét viselő községek vannak tulsulyban: úgy Palestinában is a „Beth“ szó az uralkodó. Azért találunk Bethel: Istenháza, Bethania: szegénység háza, Bethlehem: kenyérház s ezekhez hasonló községi elnevezéseket, melyek nem annyira esetlegesek, miut titkos értelmű jellemkifejezések.

Alig mutatkozott a szelid hajnal kedves arczolata, midőn az Isten 10-ik parancsában előforduló s „az egyébnemű jöszágot“ is megelőző türelmes hordárok, lajhár-társukat visszasan utánzó káltsaikkal tudunkra adták, hogy a kijelölt időben megjelentek.

Önézetes kalauzunk megadá az ordrét: „kettős rendke fejlődj,“ s mi virgoncz s jól felnyergelt szamarainkra kapva, a parancsnok vezetése s a számárhajtó gyerkőcnek mellbetegekre emlékeztető gyakori hehegése mellett, a jaffai kapun át a muszka telep felé ügetünk. Itt közki-vánatra bementünk az orosz templomba, melyhez hasonlót gazdagság-, fény és tisztaságra nézve Jeruzsálemben nem lehet látni. Meglátogattuk az orosz archimandritát, ki narancsokkal dusan megajándékozott s megígérte, hogy este felé viszont meglátogat. Minthogy pedig e telepen orosz vendéglők is léteznek, a meleg ellensúlyozása végett sört rendeltünk; oh, de ez vajmi kínos ital volt, valóban méltó Jeruzsálem emlékéhez! azért a többletet a palaczkokban vendéglőssünknek adományozva, tovább látánk.

Utunk a nagyszerű zsidó menház közelében vezetett el, melyet egy gazdag angol zsidó Montefiore alapított szegény zsidó családok számára, hol majdnem 100 család nyer étefogytaig teljes ellátást.

Az utban arab karavánokkal találkozánk, kik alázatosan köszöntöttek „szobach her“ a mire „mit szobách“ válaszolánk. Látható érdeklődéssel mondogatták utánunk ezen egyedül érthető szót „Iszkenderich“, úgy látszik, hogy bennünket is alexandriai menekülteknek, még pedig, mint

a khaváz tolmácsolá, spanyol eredetűeknek hittek. A terméketlen kővilágot, a kellemes növényvilág kezdé felváltani, olaj és narancsfák illatos hűsében vígan haladánk; vezetőnk minden sz. emléket figyelmünkbe ajánla s buzgó megjegyzésekkel kísérte különösen azo-

*) Pope.

kat, melyek a kisdéd Jézus csecsemő korából maradtak fenn.

Míntha csak számárháton nevekedtünk volna, oly biztossággal apróztak ügyes, csinos állataink. A szorosok, hirtelen emelkedő hágók, meredek tetők legkevésbé sem zavarták mentőkben, sőt olykor olykor pajzánul nekiesetek az utszéli bogáncs koroknak, mert ekkor volt ezen természetünk is évadja. (Miféle vad éjben született ez a termé- nyeknek is évadja.)

Bethlehemhez közeledve ismét kövesebb lett utunk, azért újból a kettős sort vettük elő s úgy vonultunk be a csinos Bethlehembe, mely habár kicsiny, de azért sokkal vonzóbb külsővel bír mint Jeruzsálem.

Bethlehem, melyet az arabok „Beith-Lam“ neveznek, olaj és fügefák által, mint természetes védőfal által van kerítve, kellemes, termékeny vidékkel bír; nem csoda, hisz itt született az élet kenyere, édes üdvöztünk; Dávid király, Megváltónk nagyemlékü rokonöse; sz. József és a b. szűz, szóval a sz. család e kis városból veszi eredetét.

Bethlehemben az emeletes házak, melyek négyszögűi szürke kőből vannak építve, nem ritkák; a tisztaság is észrevehetőbb; népe szép, értelmes, jámbor és közlékeny. Ismerek bizonyos Abuteleh nevű sz. emlékekkel kereskedő arabot, ki a délutáni istenitisztelet szertartásait latinul könyv nélkül recitálja; különben munkásságáról tanus- kodik, hogy a bethlehemiek az európaiakkal kereskedelmi viszonyban állanak, mert innen kerülnek a gyönyörű olvasók, a sz. faragványok és különösen a gyöngykagylók- ból művészi kereszteket s egyéb a kisdéd Jézusra vonatkozó finom emlékeket készítenek.

A város végpontjával tekinthető az erdőszerű épület- tömeg, mely a ferencrendűek zárdáját s a sz. Ilona által épí- tett Kristus születése templomát foglalja magában, csak fájdalom, hogy ebből csekély rész maradt a katolicusok- nak, mert a középhájó a görögöké, a végső pedig az ör- mények tulajdonát képezi. A templom pitvarába meghajol- va lehet bejutni, hisz ott, hol Istenfia istállóban született az égze néző ember is megalázhatja magát. A templom belseje korintheta oszlopokon nyugszik, felül a plafond hi- ányzik s csak a tömött gerendázat tartja a vastag falaza- tot egymás al összekötetésben.

Megérkezésünk után egy hosszú terembe, a sz. Ilona termébe vezettek, hol a spanyol házfőnöknök bemutatattak, azután a barlangokban sz. misét végezve, a templom be- rendezését vetjük futólagosan szemügyre.

Jézus születése helyéhez több lépcső vezet le, hol e- szavak hirdetik a világeseményt „itt született Jézus szűz Máriától,“ innen egy másik barlangba hatoltunk, hol a já- szol állott, most e drága ereklyét Rómában őrzik; a ke- leti királyok hódolathelyét pedig nagy ezüst csillag jelz; homályos lámpafénybe burkoltan. A főoltár hátsó terében van sz. Józsefnek a kivégzettár tatlan kisdédeknek, sz. Pau- la és Eustách, ugyszintén sz. Özsébnök síremléke meg- örökítve. Lelkesült örömmel szemléltük, hogy f. királyuuk ökezségéből itt is mily szép anyatemplom készül.

A vallási türelmet, vagy helyesebben mondva a fe- lekezeti békét, egy török katonasír tartja fenn, — a miért a török kormány évenként jó baksist kap — ez egyked- vüleg méregetett bornirt szeméivel, majd jött az őrváltás.

Bizonyos fehér kitlis, muszkavászson nadrágos egyén, fezzé- ollátva belépett s leoldá az őrv oldalfegyverét, átvevé a fegyverre tüzött szuronyát, s így lefegyverezve elküldé- pajtását. Ez volt az őrváltás török modorban.

A zárdá templomától pár száz lépásnyire esik azon- barlang, hová a boldogságos szűz menekülvén, a miat iste- ni gyermekét szoptatná, emlőjéből fecstej hullott alá, ene- nek emlékére szokás bizonyos térszatanemű kerek talizánok- kat készíteni s a zarándokoknak ajándékozni. Egyébiránt e helyet mozlim, zsidó, keresztény anya egyaránt kegye- lete, hittel látogatja, mert azou vallási meggyőződés áltati, hogy anyasági kérésök meghallgatás nélkül nem marad.

A mint a zarándok Bethlehembe érkezik mindjárt megpillantja a nagy árvaházat, hol a benszüllötteket laka- tos, kovács, asztalos, szabó, cipész, szóval minden szük- séges mesterségre a barátok megtanítják. Az igazgató elő- zékenységét fekete kávé és frissítőkkal tanusítá, megmu- tatta a háló és tantermetek, a zenezobát, hol egy szép- pianino várt pártfogóra, amit meg is talált, s most magyar- daloknak lett tolmácsa.

Bethlehem lakói számát 5000-re teszik, ezek általában- katolicusok, alig van 100 mohamedán köztük. A férfiak- kaftán és sárga turbánt hordanak a nők fátyolatlanul- járnak és arczuk szelid lelkületre mutat.

Bethlehemtől fél órányira fekszik a pásztormező. Itt- legeltetik az éj csendjében nyájakat a pásztorok, midőn- az égi szózat a született kis Jézus üdvözlésére öke- felhívta.

A sz. József nővérek nyomorult alagokban, mondat- ni pinczékben tanítják munkára az elég szorgalmasoknak- látszó leányokat, kik bámulatos gyorsasággal olvasókat- készítenek. Az illemről is van tudomásuk, mert bemenetünk- alkalmával rögtön felálltak, s tárt karokkal lejtve hangosan- üdvözöltek. Ezenkívül van egy másik magánosan álló nőzárdá- mely egyike Bethlehem legszebb épületeinek s különösen- nagy is rendezett kertje mintagazdasággal bizonyít.

A még hátralevő időnkét a buzdóság emészté fel. — Hálát adva Istennek s a barátoknak minden jóért, felyer- gelt szamarainkon visszavándorlánk.

Utközben közel a görögök Illés nevű zárdájához s- ama tiszta forrásu kuthoz, hol a sz. család egykor pihenő- tartva, szomját oltá, betértünk a kápolnába, majd a gyógy- tárba, hol a kegyesszivű gyógyszerész finom lemondával- kínált meg, megmutatta a kórházat, hol 40—50 ágy volt, most ezuttal beteg nélkül. A betegek ingyen ellátásban- részesülnek, sőt Bethlehem és vidéke ingyen kapja a gyógy- szereket innen.

A szélyes fogadást megköszönve, megint utrakel- tünk, teherhordozóink is végre hazájok vágyától nyakra- főre törtettek előre, de megis adtuk a versenyfuttatás árát. A palestina jargonnal éktelenkedő zsidók hülye szemeket- orozva méregették reánk, mi pedig ezt hidegen hagyva, meg- történt velünk is a közmondás baloldala, hogy „a ki a- zsidónak nem köszön kívül esik a küszöbön,“ mi is egy- hajlással megszenteltük a földet, mert a nyeregbi futás- közben egymást kisodortuk; azonban Istennek hála bajunk- nem történt s így mondhatni szerencsésen hazaérkeztünk.

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

Nagymélt. Lőnhart Ferencz Püspök Urunknak egyházmegyéjéhez intézett körlevele. Krisztusban Szeretett Testvéreim és Fiaim! A magy. kath. anyaszentegyház folyó évi augusztus 20-án ünnepli szt. István első magyar apostoli király sértetlenül maradt szent jobbjá feltalálásának nyolcz százados jubileumát. Lelkes főpásztori levelek hirdetik ezen nagy ünnepet az ország minden megyéjében, fölhíván minden kath. keblét azon napnak buzgó áhitattal való megünneplésére.

Mi is, kik szent István apostoli buzgalmának köszönjük az erdélyi püspökség első alapítását és javadalmazását, örömmel követjük más püspöki megyék példáit, midőn ezen körlevelünk által szent István nyolczszázados jubileumának kiváló fényvel és vallásos buzgósággal való megünneplésére Titeket Krisztusban kedves Testvéreim! és a gondozásatokra bizott kedvelt hiveket is szeretettel fölhívjuk.

Krisztusban kedves Testvéreim! Minden kor törekedett jeles embereinek emlékét föntartani: hagyományokban, képekben, kő- és ércszobrokban s a tiszteltekre emelt templomokban. Tekintetek csak ezekre, valamely varázserő lebilincseli sziveiteket, a multak emlékei előtüntetik a multak jeleseit, kik, mint hajdan, ugy a jelenben is hirdetik a bölcsesség és erény, a vitézség és honszeretet, a tudomány es művészet tanait, hangoztatják a minden jónak, szépek, magasztosnak szavait. Ott látjátok első sorban Jézus Krisztus szent religiójának apostolait, martyrait, hitvallóit, kik tanításuk és életmódjuk, irataik, példáik és szívverükkkel Krisztus religiójának terjesztését, megszilárdulását és dicsőítését eszközölték, fáradozásaikkal s áldozataikkal nem keresték a mulandó világ jólétét, hanem az örök élet üdvéért a legmagasztosbért, a minden czélok céljáért türek, áldoztak, véreztek. Ezek közt látjátok szent Istvánt. Él ő, él szent István a magyar nép apostolának, nemzeti alkotójának emléke minden kath. magyar szivben, — emléke századok óta ünnepeztetik évenként a hegyek és völgyek kápolnáiban, épen ugy, mint a legmagasztosb domokban, a remetek kunyhóiban, mint a terjedelmes családok széles körében. A tudós — katédrakon — dicsőíti szent Istvánnak mint a magyar nép körében a keresztény vallás terjesztőjének a hazai alkotmány alapítójának érdemeit, — a jámbor családapa a családi tűzhelynél örömmel beszél el figyelő gyermekeinek szent István királynak vitézséget a csatákban, bölcsességét, apostoli buzgóságát, melylyel a népet Krisztus religiójára oktatta, vezetvén a népet saját szent életének példáival a keresztény erények gyakorlatára, — elbeszéli szent Istvánnak Istenbe vetett bizodalját, a boldogságos szent szüz iránti benső tiszteletét, az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek gyakorlásában való nagy buzgóságát, —

elbeszéli mily csodálatosan maradt fön szent Istvánnak jobbkeze, és miként zarándokol a magyar nép Budapestre e szent jobbnak tiszteletére, visszatérvén onnan szent fogadással, hogy hű maradand a kath. hithez, mely nagygyá tette századokon át a magyar nemzetet és hazát, — erős leend, miként a szent apostoli király kath. hitének bevállásában és teljesítésében, és lángoló leend a tevékeny szeretetben a kath. egyház, a haza, a nemzet és apostoli koronás királya iránt.

Valóban nagy és örök hálára méltó sz. István első apostoli királyunk; mert általa oktattatva a bajnok magyar nép, mely addig ábránd istent és szellemeket imádott, megtanulta a mindenek igaz atyját, az ég és föld teremtetőjét, az élő Istent és a kit üdvözülésünkre küldött: Szent Fiát, az Ur Jézus Krisztust ismerni, imádni, tisztelni, szeretni, az ő szájából ismerte meg a harczfi a béke és szeretet religióját, a béke, a szelidség, irgalmasság gyakorlásának boldogságát.

Méltóan ülendjük tehát folyó évi augusztus 20-án az ő nyolczszázados jubileumának nagy ünnepét, melyre nézve rendeljük, hogy ezen főpásztori levelelünknek folyó évi augusztus 12-én való nyilvános felolvasása által tudassátok a kedves hivelkkel, hogy szent István jóltevő szent jobbjá sértetlen fenmaradása és feltalálásának nyolczszázados ünnepe f. évi augusztus 20-án fog ünnepélyesen megtartatni.

A Ti teendőtök lesz ünnep szombatján t. i. augusztus 19-én délután az ünnepély megkezdésére harangozás által jelt adatni, szent István ünnepnapján reggel az összes harangokat meghuzatni, szent mise után a „Téged Isten dicsérünk“ éneket és imát elénekelni, és a népnek egy az ünnep magasztosságához alkalmazott szent beszédet tartani.

Hogy pedig azon szent napon végzendő ajtosságtok Szent István apostoli királyunk esedezése folytán az Ég áldásaiban a legbővségesebben részesülhessen, Ti reátok s a kedves Hivelkre Isten kegyelmét leedsdjük és mindnyájatokra főpásztori áldásunkat adjuk. **Károly-Gehérvárt, 1883. július 31-én.** + **Ferencz s. k.** erd. püspök.

— **Heti körszemle. Ítthon.** A rejtélyes complitók egész hálózatából álló bünper, mely Tisza Eszlár kis falujától nyerte világhírűvé lett nevét e hó 3-án lett Nyiregyházán befejezve. Az összes vádlottak felmentettek, s pedig részint a gyilkosság, részint a bünpartolás és palástolás terhe alól, — mivel a hosszu vizsgálat és a példátlanul elnyult fötárgyalás után a per adatok nem voltak elegendők a vád tényálladékának megállapításához. (Elégé kárhozatos biz azok eljárása, kiknek föltozkodott hivataln működése által e per oly monstrummá nőtt, hogy az itelő bíróság e miatt nem volt képes a ténykérdéseket annyi ellentét között kideríteni — Szerk.) A kihirdetett ítéletben a közvádó s a védők köszönettel megnyugodtak; csak magánvádó Szalay jelentette be felebbezését és az indokoknak írásban leendő beadását. — A védők később

a törvénytörvények elnökének szobájában jelentek meg, hol a saktervédő lötvös furfangos ékeszólását lövéve megköszönte az elnöknek a tárgyalás során kifejtett bölcsességét, elfogulatlanságát, kegyes elnézését. — Mert biz a zsidókat roszzabb sors is érthette volna. —

— **Olaszország.** *Ischia végpusztulására* nézve minden óra borzasztóbbul borzasztóbb részleteket hoz napfényre. Eddig több mint 5000 ember elvesztését jelezik. — A takarítási munkálatok serényen folynak, de az ijesztő hullaszag mindinkább nehezíti a roppant fáradság következtében már ugys kimerült műszaki katonák munkáját, kiket gazdagok és sze. ények különben versenyezve támogatnak. A romok közt megjelent Mouza paradicsomi magányából a savoyai Umberto király is, s halált megvetőleg járva körül hol az övéik felett kesergőket vigasztalta, hol a munkásokat biztatta a szerencsétlen elvesztetik szorgos elekerítése- s megmentésére. — Minden dicséretnél nagyobb buzgalmat fejtett ki azonban Nápoly érsekének apostoli szerete; (s esődálkozás fogja el lelkünket, hogy a liberális távirósdrony oly kész elhallgatni e második Borromei Szent Károly hősie önfeláldozását, ellenben annál hajlandóbb nevetni ő szentsége 50 000 frankyi adományán, mely nem az alattvalók által fizetett 14 millió civillistából telik ki, de a világon szétszórt jámbor hívek önkényes adakozásaiból gyűl bizonytalanul össze. — Szerk.) nappal s éjjel — mint az olasz „Italia Reale“-ban olvassuk — a kórházakban folyton működik megtagadva önmagát, s bátorítva papjait is az ily önfeláldozó, de Istenért édes közreműködésre. Monsignor Merella, Cassamicciola segédpüspöke, saját szülőházában, melyet nemrég javított, lelte halálát.

— **Franciaország.** *Grevynek a pápához intézett válassza* aug. 5 én ő szentségéhez megérkezett. — Benne az elnök ő szentsége iránti tiszteletének és rokonszenvének adván kifejezést, kijelenti, hogy bár nem intézkedik a parlamenttől függetlenül, mindameltt kész megtenni mindent arra, hogy a törvényekkel és a concordatummal ellenkező cselekmények megakadályoztassanak, s határozottan megmondja, hogy ő s kormánya ellenzik a szentszekkel való viszályt.

— **Bérmálás.** Mindig szép és szívetragadó látványt nyújt a keresztény hitéletnek egy egy kiválóbb nyilvánulása. Az anyaság küzdelmében elfáradt szív és lélek örömmel menekül ilyenkor a hit zászlója alá, hol elfeledve fáradaimait felmagasztosul és új erőt merit az élet további küzdelmeire. Egy ily szép látványnak valánk mi tanui f. hó 5-én Alvinczen, hová püspök ur ő nmlga, a bérmálás sz. gének kiszolgáltatása végett kirándulni kegyeskedett. Talpon volt nevezett napu vallás és nemzetiség különbség nélkül a város apraja nagyja, várva a kegyes főpásztort. Az értelmiség egy része több diszes fogaton, mellette csinos banderiummal, egészen a határszéléig jött a főpásztor elé, kit Ts. Teleky József szigabiró egy szép, vallás és honfui érzelemtől áthatott beszéddel fogadott, mire ő nmlga hasonló értelemben és érzelmmel válaszolt. Innen tova indult a diszes kocsiser a lovasok elő-ovaglása mellett. A város végén diszkapu volt felállítva,

„Isten hozott“ felirattal, hol nagy népsokaság mellett a városi tüzoltó zenekara nemzeti himnussal fogadta a főpásztort, minek elhangzása után a városi előljáróság nevében T. Szöcs Imre lelkes szavakban mondott üdvözlő beszédet, mire ő nmlga szokott nyájassága és atyai érzelmekben teljes szavakkal viszonzott. Innen a bevonulás az üde zöld füvel behintett utczán a tüzoltók zenekarának harsonája mellett valóban inposans volt. A templom előtt az ifjuság virágözönnel fogadta ő Excáját, mely bőséges kiegészítésül járult a diszes korszoruhoz, mely a város végén nyujtatott vala át. A templom előtornáczában P. Pius lelkész rövid üdvözlöte, a csinos és szépen diszitett templomban pedig a szokásos imák és püspöki áldás után kezdődött a sz. mise, melyet püspök ur ő nmlga maga végzett diszsegédlettel. Sz. mise után nevezett lelkész rövid, de velős szavakban tartott beszédében ismertette a bérmálás szentségének szükségét. Azután ő Exceja lépett a szószékre, melyről valódi sz. lelkesedéssel értelmet és szívet egyaránt megragadó eloquentiával szólott a hit, remény-és szeretet, e három isteni erényről, kiemelve a napi evangelium nyomán különösen a munkás szeretetet, mely Isten dicsősége és az emberi nem boldogításáért vagy legalább szenvedésének eryhítéseért mindenkort tetre kész.

E nagyhatásu és mindnyájuk figyelmét egészen lebilincselő főpásztori szózat után kezdődött a bérmálás sz. ségének kiszolgáltatása, mely alkalommal 60 mind két nembeli ifju és felnőt avattatott fel a hit igaz bajnokává.

A sz. ténykedések után a lelkészilak—Kolostorban a tisztelgők sorát fogadta ő nmlga. : azután pedig Excáját egész kíséretével valóságos magyar vendégszerezzettel fogadta Teleky József szolgabiró ur háza és nem sokára dus asztala. A diszes ebédnél a város intelligentiája vallás és nemzetiség különbség nélkül szintén képviselve volt, hol e szép, részint komolyabb, részint kedélyesebb hangulatu toasztok sem hiányoztak. Ezek sorát mlgs Gondol Dániel nyug. min. tan. kezdette meg, kiemelte az egyetértés szükségességét a papi katonai s polgári osztály közt és éltette a püspök ur ő Excáját, mint az egyetértés eszméjének egyik főfactorát. Erre püspök ur ő nmlga szeretetteljesen válaszolva, meleg szavakban köszönti fel a szives házigazdát és kedves családját. Említésre méltók továbbá mélt. Kardos Ign., Kolozsy A. knok urak felköszöntői, kik közül az első szép szavakban adott kifejezést a házigazda iránti tiszteletének, kihez szólót a mult idők emlékei fűzik, élteti újból őt és kedves családját; az utóbbi pedig rövid pillantást vetve Alvincz múltjára, kívánja a város újból való felvirágzását és élteti annak polgárságát. Végül t. Gidófalvi G. püspöki titkár a kedves Szöcs bácsi és jelenlevő két fiára, t. Péterfi ev. ref. lelkész pedig a rom. k. clerusra mondotak csinos felköszöntőket.

A fényes és kedélyes ebéd után többen a Mártinuzziféle kastélyt tekintették meg, melynek hatalmasan felemeikédő két szárnyépülete közül az egyik egészen, a másik részben áll. S általában az egészen nagyon meglátszik, hogy több mint 300 év viharzott már ej fölötte. T. váradjai Glück Mór, jelenlegi haszonbérlo,

ur szives volt több szobát megmutatni s többek közt egyet, mely állítólag az volna, melyben Mártinuzzi a híres cardinalis, Castaldo és Pallavicini kincsvágya és cselszövényeinek áldozatul esett. Mások állítják, hogy azon szoba egyvel hátrább volt s ha úgy, akkor már romdülékei közt fű nő s fehér virág. Az idő és erőszak szétépte falát, melyből talán máshelyt mások emelkedtek. De így jár minden a nap alatt. Forgó viszontagság járma alatt nyögünk egyiknek enyészete, élete a másiknak.

A kastély megtekintése után visszatértünk kedves házigazdánkhoz, hol püspök ur ő nmlga nemsokára jelt adott az indulásra. Isten áldása szálljon a jó Alvincziekre! A város multjának zivataros, de mégis oly drága emléke legyen polgárainak talizmánja a jövőre. — *Kovács Lajos.* —

Eszrevétel az országos tanítói gyűlésre megválasztott erdélyi r. k. tanító egyletek képviselőihez intézett, s e becses lap közelebbi számában közölt „Felhívás“ ra.

A „Felhívás“ írója két ízben, *mint a csikmegyei állami tanítók általános együletének küldöttye* vett részt az országos tanítói gyűlésen. Az előbb kath. népiskolai tanítóból állami népiskolai tanítóvá lett, és több év óta gyergyó-alfalvi állami felső népiskolai igazgató: tek. Boga Bálint urnak a „Felhívás“ írójának a népnevelés terén szerzett érdemei nemcsak kartársai, de szélesebb körben is ismeretesek. A jelen évben tartandó országos tanítói gyűlésre úgy most, mint az ezelőtti 4 években kartársai adták kezébe a mandatumot, a külömbség csak az, hogy most nem a csikmegyei állami, hanem a gyergyói r. kath. tanítóegylet képviselőjének a mi csakugyan jó kézben van. A mandatum elfogadása a többi r. k. tanítóegyletek képviselőivel való egységes működésével egyértelmű.

Ha mint állami, felső népiskolai igazgató a gyűlés befolyása alatt küldetéséhez és erejéhez képest — mely utóbbiak az előbbivel úgy hiszem összhangzóok — helyét, ha kell, még az urnánál is megállja, akkor a gyűlés után majd elmondhatjuk, hogy mint állami tanító talán egyedül érdemelte ki, miszerint egy országos tanítói gyűlésre mint a k. népnevelési elvek képviselője megbizassék, de a helyzet nyomása alatt egyedül nem roskadt le, sőt mint ilyen megbizott emelt fővel négy jobban megerősödvé tért vissza megbízói körébe.

Ellenkező esetben a gyergyói r. k. tanító egyület sajnálni lehetne, hogy derék kath. néptanító tagjait mellőzve, állami tanítónak adott megbizást egy országos tanítói gyűlésre, akkor, mikor a kath. erők tömörüléséről és a valláserkölcsös népnevelési elvek érvénye emeléséről van szó, mert így a liberális, népnevelési elvek érvényre emelését egy szavazattal segítette elő, pedig ez a valláserkölcsös népnevelésnek — mint tudjuk — nem nagy barátja. — *l.* —

— **Primitia.** Sirva ébredt föl az ég ágyából f. hó 29-ik reggelén, melyre megelőző este jókedvvel hajtá le fejét; de ezen könnyek örömkönyvek valának,

előre sejtven az ünnepélyt, melynek hőst e nemes város ringatá keblén, — ki sirta magát, hogy annál derültebb arcczal tekinthessen e nemes város díszes templomára s a különben is emelkedett hangulathoz saját tetzését csatolhassa. Ünnepe van, a város kicsinye nagyja odahagyandó lakát, mindenkinek figyelme és vágya a templomban összpontosul, hogy együttes imában esdjék le a nap hősére az ég áldását és viszont áldást nyerjenek. És ki ezen hős? nt. Steinhauer Ferencz paptársam ki e napon vala bemutatandó zsegeáldozatát az Urnak s attól. kinek szolgálatába szegődött áldást és segédelmet kérendő további működésére. Már zsufolásig telve a templom, feszült figyelem és kíváncsisággal várják a magasztos cselekmény kezdetét, — mi pedig megelégetvén várakozásunkat engedtünk a harangok hívó szótának s a Mechitaristák templomából, hová összevalánk gyűlve fél 10 óraker a taraczkok 3 szori eldördülése után elkísértük kedves paptársunkat az őrm. plébánia nagy templomába, mely virágokkal izlésteljesen vala feldíszítve. — Ekkor az új áldozár — a „Veni sancte“ elhangzása után, mely mindnyájunkat sz. érzéssel töltött el — ft. Márkovich Jakab főesperes ur vezetése alatt fényes segélyzet mellett megkezdette az ünnepélyes áldozat bemutatását. Evangélium után a szószékkel szemben foglaltuok helyet, a honnan nt. Csató Ferencz tövisi plébános ur remek és tapintatos beszédével mig egyfelől a papi tiszt nehézt tartá fel az új áldozár előtt, addig másfelől annak magasztosságát is művészi-leg ecsetelte. A hatást, melyet előadása szült úgy az új áldozár mint a nagyszámu hívők arca eléggé visszatükrözé. Ezután ismét az ur oltáránál találjuk Melchisedek új bajnokár. A sz. cselekmény nevezetesebb mozzanatait a taraczkok dörgő hangja adta tudtul azoknak, kik tényleg nem vehettek részt, hogy ne legyen senki, kinek lelke érelemre ne gyuladna. Az áldozat végén áldásában részesültünk mindnyájan. — Délután 2 óraker Tekts. Zakariás Sándor városi pénztárnok urnak a legizletesebb étkekkel s borokkal diszített vendégszerető asztala vár reánk, a hol is 18 an letelepédünk. Eközben a kedélyes hangulatot fűszerezték a külömböző felköszöntők, melyek sorát nt. Steinhauer Ferencz új áldozár nyitotta meg poharat emelvén néhai Fogarassy Mihály püspök urra, ki őt alapítvánnyal ajándékozta meg s később lévitái közé fölvetve, valamint dicsően uralkodó terhes egyházmegyénk buzgó vezérére Nagyméltóságú Lönhart Ferencz püspök ur ő Excellentiájára, kívánván, hogy ő Excellentiáját az Ég ura alattvalói, az egyház s haza javára viruló egészségben sokáig éltesse. Most ft. Márkovich Jakab főesperes ur intézte — a nála oly természetes s megnyerő előadással-valódi atyai szívből fakadó üdvkivánatát az újáldozárhoz, mint volt tanítványához, a ki iránt mindig gyöngéd részvételt viseltetett s céljának elérésében segítette. (Nemes lelke nyerjen egykor az égben örök jutalmat, most pedig az árvák és özvegyek javára az Isten sokáig — de sokáig éltesse!) — Ezután Józefi J., nt. Avedik L. és Dombi J. urak fejezték ki az újáldozár iránt üdvkivánataikat, meleg

szavakban adván kifejezést szívök érzelmének. Ekekezés közben a városi banda válogatott darabot előadásával gyönyörködtette a díszes vendégszeretű. — A házigazda s becses családja vendégszeretű s a kör megelégedéséről tanuskodik az, hogy a jelenlévő kedélyes beszélgetés s poharozás után csak jó késő távoztak el. De végül kedves kötelességét teljesíték, midőn Izs. Csiki István és kedves neje mint ker. atya és anyáruk ugyszintén Zakariás Sándor és becses családjának — kik az ily alkalommal járó terhek és fáradságokat a legszívesebben magukra vállalni kegyeskedtek — ünnepélyes köszönetet vagyok szerencsés mondani, kívánván, hogy az Isten a nemes jötevőket sokáig éltesse! Te pedig, kedves paptársam, fogadd legőszintébb szívből fakadó baráti kívánalmaimat. Adja az Isten, hogy az öröm, mely e napon kibőlid áthatotta egész életedet át szakadatlanul tartson, hogy e nemes városnak, melynek ugy általában, mint egyes nagylelkű tagja iránt oly sokkal tartozol, hasznára lehess; élj sokáig. Érzsébetváros 1883. 18. — Szabó Ferencz új áldozár.

Irodalom.

— Az „Uj Magyar Sion” című egyházi irodalmi folyóirat júliusi füzetének tartalma: Karmel egyik díszes Várnaitól. Szent István ünnepének nyolczszázados jubileuma. Missio levél Gall Györgytől. A kath. egyházi irodalom repertoriuma, Szöllösy Károlytól Hegyi Séták. Irodalom s művészet. — Vegyesek.

— **A Kath. hitterjesztés lapjai** II. év folyamának V. füzeté következő tartalommal jelent meg: A hó és jég világa. — Zanzibárból. Afrika beltengereihez. — Mi hír a kath. világban?

— **Grimm Gusztav** könyvkiadótól Bpestben megkaptuk a *Tous saint-Langenscheid-féle francia levelek 3-ikát*. E hasznos és gyakorlati vállalatot melegen ajánljuk mindazoknak, kik a francia nyelvet aránylag könnyű módon akarják elsajátítani. Előzetési ár a 40 levélből álló teljes műre 10 frt 20 levélre 5 frt. 50 kr. 10 levélre 3 frt: egyes levelek 30 kr-ával kaphatók minden könyvtérkereskedésben.

A napi események köréből.

— A Károlyfehérvári ősi székesegyhazban lélekemelő szép ünnepélyek voltak tanu e hó 5 én a püspöki székhely hívei. E napon mutatta be a bécsi Pázmány intézet s egyházmegyénk egyik jövendő díszes nt. Lány Gyula fonséges áldozatját először az Urnak. — A manuátori tisztér Mét. Barts Ferencz nagyprépost ur vállalt kegyesen magára, a szónok pedig Dr. Szuchy Béla papneveldei snol. bölcsészettanár volt, ki az ünnepély alkalmából a papi tiszt méltóságát, kettős — bünbocsánati s áldozati — hatalmát ecsetelte. — A székesegyház megtelt buzgó résztvevőkkel, az ünnep magasztosságában ajtatoskodókkal, s vertékedve siettek mindannyian az új áldozár szent áldását az oltárnál kikérni; ott volt az új áldozár edes Anyja s testvére is Tóvisről, s megható volt látni, miként áldotta meg s nyujtá békecsókját az új pap annak, ki őt születésénél és zsenge korában már anyai csókjaival melegengette, s kísérté áldásaival, anyai jó szívével mind e napig, hol a halandó emberek legkiválóbb s mérhetetlen szerencséjében részesülhetett. — Az egyházi szép ünnepélyt a nagyprépost urnál dus, de kedélyes és családias ebéd követte, melyen a házigazda és a primitiánsok kívül részt vettek nagys. Balogh Elek papneveldei ka-

nonok-rector, Csató Ferencz tóvisi lelkész, Dr. Szuchy Béla, Gáll Miklós segédlelkész, a gym. világ tanári kar, a primitiáns anyja s testvére, Horváth László diódi nagybirtokos és az erdélyi egyházmegye kertjének Fehérvárt vakációzó s fejlődő bimbai. — A szép felköszöntők sorát nagyprépost ur ő méltósága nyitotta meg az új áldozárra mondott szívélyes szavakkal, ezt követte az új áldozár talpraesett toasztja néhai Fogarassy Mihály és jelen kegyelmes urunk Lónhart Ferenczre. Tartalmas s megható volt Balogh Elek rectornak a nagyprépost urna mondott kedves felköszöntője, valamint nem kevésbé második toasztja, melylyel az ünnepély egyházi szónokját. Dr. Szuchy Béla tanárt tisztelte meg s emelte ki. — Dr. Szuchy Béla a primitiánsnak általa rég ismert s most szent örömtől éledező edes anyját köszöntöfel, Dr. Cserni Béla pedig az erdélyi egyházmegye magas állásu egyházi férniára Csató Ferencz tóvisi lelkészre emel általános tetszés s az elmés ötleteken nagyon is örvendő jó kedv közt tartalomdus poharát. — Az ebéd végeztével őszinte köszönettel adózva nagyprépost ur ő méltóságának, mint ki e szép nap második főtenyezője volt, bucsut vettünk a primitiánstól kitarast, erőt kívánva neki az Urban megkezdett küzdelemteljes szép pályához, és az örök dicsőség gloriáját „a jó harcz és futás” befejezéséhez.

— A touristik ideje lévén igen alkalmoszerűnek találtuk m. t. olvasóink kezébe az utazásra nézve egy mindenki által nagyon igényelt következő programmal szolgálni: Az utazás célja: mennyország. Indulás: Minden órában indul egy gyorsvonat. Érkezés: Amikor az Isten akarja. — Helyárok: I. osztály: Arattatlanság, vértanúság vagy ünnepélyes szerzetesi fogadalom. II. osztály: Bünbánat s az Istenbe vetet — jámbor és tiszta étellel párosult bizodalom. III. osztály: Tökéletes bánat s az Isten akaratában való megnyugvás, az Isten parancsolatainak, a házas vagy özvegyi állapot kötelemének pontos teljesítése. — Jegyzet: 1. Tértíjegyek nem válthatók. — 2. Kéjvonatok nem közlekednek. — 3. Kis gyermekek, kik még eszközkel élni nem tudnak, semmit sem fizetnek, ha anyjuk — a rom. kath. egyház-öleében vannak. — 4. Figyelmeztetjük az utazókat — hogy más podgyászt, — mint a jó esiekedeteket — ne vigyék magokkal, hacsak a vonatról lelékzni, vagy az utolsó előtti állomáson — a tisztító helyen — maguknak kellemetlen tartózkodást szererezni nem akarnak. — 5. Minden állomáson szállhatnak fel az utazók. — 6. Minden jegy legyen a megszentelő malaszt helyégével ellátva, melyet az utazó vagy a sz. keresztségben szerzett vagy a penitencia tartás szentségében nyert vissza. — 7. Minden utas utánfizetés mellett, menet közben is átélphet egy magasabb osztályba, óva intjük azonban, — hogy alsóbbba ne szálljon — mert ez szerfőlött veszélyes. — 8. Szerencsésen járjatok és az Isten legyen utatokon — és az ő angyala kíséren titeket.* Tób. V. 21.

— Pályázat a tordai r. k. leányiskola tanítónői állomására, melylyel tisztességesen külön lakáson kívül, 210 frt. 25 kr. állandó fizetés, a leánygyermekektől befolyó tandíj összege, s az iskola fatésére 8 úrköbméter tűzifa-árándóság van egybekötve, — ezennel pályázat hirdettetik. Folyamodók, kiktől jeles tanképesítés mellett a női kézimunkákban való kitünő jártasság és ügyesség is kívántatik, pályázati kérvényeiket küldjék legkésőbb f. hó 25-ig a tordai r. kath. lelkésszi hivatalhoz. K.-Fehérvár 1883 aug. 10.

A püspöki hatóság.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF. Szerkesztőtársak: BALOGH IGNACZ, Dr. CSERNI BÉLA, FÁBIAN SÁNDOR, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorssajtóján (Lövy B-nál) Gy.-Fehérvárt.